

роботи студентів у вищих навчальних медичних закладах у процесі формування їхньої самостійної навчально-пізнавальної діяльності є запорукою не лише успішного навчання студентів, а й оволодіння ними основними вміннями та навичками, що визначатимуть в майбутньому їх фаховий рівень.

Література

1. Завдання вищої медичної освіти в контексті реформування галузі / Р.О. Моїсеєнко, В.В. Вороненко, І.І. Фещенко [та ін.] // Ваше здоров'я. – 2011. – № 31. – С. 10-28.
2. Інтеграція навчального процесу – основа ефективності кредитно-модульної системи навчання / П.О. Неруш, О.Г. Родинський, О.В. Мозгунов [та ін.] // Медична освіта. – 2008. – № 4. – С. 16-17.
3. Медична освіта у світі та в Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.]. – К., 2005. – 383 с.

4. Москаленко В.Ф. Медична освіта України та болонський процес: реальність та шляхи приєднання до європейського освітнього і наукового простору / В. Ф. Москаленко // Журнал АМН України – 2005. – Т.11. – № 1. – С. 36-44.

5. Притика Ю. Проблеми впровадження стандартів Болонського процесу / Ю. Притика / Правовий тиждень. – 2009. – № 21 (147). – с. 6

6. Суліма Є. Невідкладні завдання системи вищої освіти на новому етапі Болонського процесу / Є. Суліма // Вища школа. – 2010. – №11. – С. 5-13.

7. Туркіна М.В. Сутність поняття самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів у психологічній та педагогічній літературі / М.В. Туркіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – №5 (216). – С. 110-114.

Одержано 06.04.2015 року.

УДК 378.147 + 614.253.4

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Н.В. Чернюк

ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет", м. Івано-Франківськ, Україна
e-mail: NChernjuk@rambler.ru

ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Н.В. Чернюк

ГВУЗ "Івано-Франківський національний медичний університет", г. Івано-Франківськ, Україна
e-mail: NChernjuk@rambler.ru

INTRODUCTION OF ELEMENTS OF STUDENTS' RESEARCH WORK INTO THE ACADEMIC ACTIVITIES AT HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

N.V. Cherniuk

Ivano-Frankivsk national medical university, Ivano-Frankivsk, Ukraine
e-mail: NChernjuk@rambler.ru

Резюме. У статті висвітлено суть та основне значення науково-дослідної роботи студентів (НДРС) як складової професійної підготовки, що передбачає навчання методології і методики дослідження, а також систематичну участь у дослідницькій діяльності, озброєння сучасними технологіями і вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем. Вищесказане підтверджує, що НДРС є важливим чинником на шляху до вдосконалення змісту і форм підготовки фахівців вищих навчальних закладів. Мета роботи - аналіз науково-дослідної роботи студентів на кафедрі внутрішньої медицини № 1, клінічної імунології та алергології імені академіка Нейка С.М. Результати роботи. План роботи кафедри та індивідуальні плани викладачів щорічно включають такі взаємопов'язані елементами НДРС: пізнавальний (знайомство зі здобутками та досягненнями кафедри, впровадженіми в лекційний матеріал і практичні заняття) та навчання елементів дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості. Важливий фрагмент даного напрямку роботи належить науковим дослідженням, що здійснюють студенти під керівництвом професорів і викладачів, у студентському науковому гуртку кафедри. Це сприяє розвитку в студентів умінь пошукової, дослідницької діяльності, творчого розв'язання навчально-виховних завдань, формуванню вмінь застосування методів наукових досліджень на практиці. Організація виконання НДРС на кафедрі полягає у дотриманні наступних вимог: максимальне наближення до навчального процесу; конкретність тематики і планованість досліджень; сучасний науковий рівень її виконання; поступове ускладнення дослідних завдань та тематики від IV до VI курсу (з урахуванням диференційованого підходу залежно від рівня підготовки студентів) та професійно-творчий характер науково-дослідної роботи. Висновки. 1. Застосування різних форм організації науково-дослідної роботи студентів сприяє створенню в університеті атмосфери творчості, а залучення студентів до наукових досліджень забезпечує активацію їх розумової діяльності, самовдосконалення та їх подальшу самореалізацію. 2. Студенти, які виконали самостійні наукові дослідження упродовж навчання на кафедрі, створюють резерв молодих науково-педагогічних кадрів.

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів, студентський науковий гурток.

Резюме. В статье предвещает суть и основное значение научно-исследовательской работы студентов (НИРС) как составляющей профессиональной подготовки, что предвидит обучение методологии и методики исследования, а также систематическое участие в исследовательской деятельности, вооружение современными технологиями и умениями творческого подхода к исследованию определенных научных проблем. Вышесказанное подтверждает, что НИРС есть важным фактором на пути к усовершенствованию

содержания и форм подготовки специалистов высших учебных заведений. Цель работы - анализ научно-исследовательской работы студентов на кафедре внутренней медицины № 1, клинической иммунологии и аллергологии имени академика Нейка Е. М. Результаты работы. План работы кафедры и индивидуальные планы преподавателей ежегодно включают такие взаимосвязанные элементы НИРС: познавательный (знакомство с достижениями кафедры, внедренными в лекционный материал и практические занятия) и обучение элементов исследовательской деятельности, организации и методики научного творчества. Важный фрагмент данного направления работы принадлежит научным достижениям, которые осуществляют студенты под руководством профессоров и преподавателей, в студенческом научном кружке кафедры. Это содействует развитию у студентов умений поисковой, исследовательской деятельности, творческого решения учебно-воспитательных заданий, формированию умений применения методов научных исследований на практике. Организация выполнения НИРС на кафедре состоит в соблюдении следующих требований: максимальное приближение к учебному процессу; конкретность тематики и планомерность исследований; современный научный уровень ее выполнения; постепенное усложнение исследовательских заданий и тематики от IV к VI курсу (учитывая дифференцированный подход, который зависит от уровня подготовки студентов) и профессионально-творческий характер научно-исследовательской работы. Выводы. 1. Применение разных форм организации научно-исследовательской работы студентов содействует созданию в университете атмосферы творчества, а участие студентов в научных исследованиях обеспечивает активацию их умственной деятельности, самосовершенствование и их дальнейшую самореализацию. 2. Студенты, которые выполнили самостоятельные научные исследования в период обучения на кафедре, создают резерв молодых научно-педагогических кадров.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа студентов, студенческий научный кружок.

Abstract. The article covers the content and primary importance of students' research work (SRW) as an integral part of professional education, that involves training of research technique and methodology, as well as systematic participation in research activities, implementation of modern technologies and developing skills of creative approach to the investigation of specific scientific problems. The above-mentioned confirms that SRW is an important factor towards the improvement of the content and form of specialists' training in higher educational institutions.

The aim of work is to analyze students' research work at the Department of Internal Medicine No.1, Clinical Immunology and Allergology named after academician Ye. M. Neiko.

Results of work. Annual work programme of the department and individual academic curricula include the following interrelated elements of SRW: informative (introduction of advances and achievements of the department which are involved in lecture material and practical training classes) and study of the elements of research activities, organization and methodology of scientific work. An important part of this area of work belongs to research investigations which are carried out by students under the supervision of professors and teachers, at the students' scientific society of the department. This contributes to the development of students' research and exploratory skills, creative resolution of educational tasks, development of skills in applying research methods in practice. The accomplishment of SRW at the department involves observation of the following requirements: maximum alignment with the academic process; subject-matter specificity and planned research activities; up-to-date scientific level of SRW fulfillment; gradual complicity of research tasks and their subject-matter for students from the fourth to the sixth years of study (taking into account differentiated approach against the level of students' competence), as well as professionally-creative character of the research work.

Conclusions. 1. The use of different forms of students' research work promotes an atmosphere of creativity at the university, and the engagement of students to the research activities allows activating their mental activity, self-improvement and further realization of personal potential. 2. The students, who have carried out some self-reliant research work during their study at the department, comprise the reserve of young academic and teaching staff.

Keywords: students' research work, students' scientific society.

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень.

Важливу роль у формуванні творчого потенціалу майбутніх лікарів відіграє участь студентів в організованій і систематичній науково-дослідній роботі. Науково-дослідна робота студентів (НДРС) - складова професійної підготовки, що передбачає навчання методології і методики дослідження, а також систематичну участь у дослідницькій діяльності, озброєння сучасними технологіями і вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем [1]. НДРС полягає в пошуковій діяльності, самостійному творчому дослідженні, спрямованому на пояснення явищ і процесів, встановлення їх взаємозв'язків і відношень, теоретичному обґрунтуванні фактів, виявленні закономірностей за допомогою наукових методів пізнання [2, 4].

У практиці роботи вищих навчальних закладів (ВНЗ) найпоширенішими є два види НДРС: 1) навчальна, що включається в навчальний процес, відповідно до навчальних планів і є одним з обов'язкових елементів усієї системи підготовки спеціалістів (написання рефератів на теми практичних занять на основі огляду багатьох джерел, НДРС на заняттях; виробнича практика; робота студентів за індивідуальним планом навчання) та НДРС поза вимогами, що пред'являються навчальними планами, в позанавчальний час (найбільш ефективна для розвитку дослідницьких і наукових здібностей студентів) [3].

Основними формами НДРС, що виконується у позачасовий час є: предметні студентські наукові гуртки; робота в проблемних лабораторіях; участь у наукових і науково-практичних конференціях, у вузівських і республіканських конкурсах студентських наукових робіт та всеукраїнській студентській олімпіаді; участь у виконанні держбюджетної і договірної тематики кафедр.

Вищесказане підтверджує, що НДРС є важливим чинником на шляху до вдосконалення змісту і форм підготовки фахівців ВНЗ.

Мета даної роботи - аналіз науково-дослідної роботи студентів на кафедрі внутрішньої медицини № 1, клінічної імунології та алергології імені академіка Нейка Є.М.

Результати та їх обговорення

План роботи кафедри та індивідуальні плани викладачів щорічно включають такі взаємопов'язані елементи НДРС: пізнавальний (знайомство зі здобутками та досягненнями кафедри, впровадженими в лекційний матеріал і практичні заняття) та навчання елементів дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості. Важливий фрагмент даного напрямку роботи належить науковим дослідженням, що здійснюють студенти під керівництвом професорів і викладачів, у студентському науковому гуртку кафедри. Це сприяє розвитку в студентів умінь пошукової, дослідницької діяльності, творчого розв'язання навчально-виховних завдань, формуванні вмінь застосування методів наукових досліджень на практиці.

Організація виконання НДРС на кафедрі полягає у дотриманні наступних вимог: максимальне наближення до навчального процесу, конкретність тематики і планомерність досліджень; сучасний науковий рівень її виконання; поступове ускладнення дослідних завдань та тематики від IV до VI курсу (з урахуванням диференційованого підходу залежно від рівня підготовки студентів) та професійно-творчий характер науково-дослідної роботи.

Викладачі кафедри намагаються навчити студентів стежити за новинками літератури і змінами, що відбуваються в обраній ними галузі науки, перевіряють ефективність осмислення науки на практичних заняттях і підсумковому модульному контролю. Важливою формою навчальної НДРС є впровадження елементів творчості в практичні заняття. Наприклад, за окремими темами студенту пропонується самостійно скласти план діагностичних досліджень, підібрати необхідну апаратуру, здійснити аналіз запропоно-

ваних викладачем результатів і оформити науковий звіт. Безумовно, що не всі студенти можуть самостійно здійснити подібний фрагмент НДРС, тому такі науково-практичні завдання вирішують підгрупи з двох-трьох осіб.

Однією з форм НДРС, що виконується у позаурочний час є участь студентів у студентському науковому гуртку (СНГ), яка проводиться згідно з планом роботи, затвердженому на засіданні кафедри. Гурток був створений з метою реалізації творчого наукового потенціалу студентів IV - VI курсів та їх участі у виконанні НДРС, програм, що виконуються в університеті, а також з метою здійснення наукової, освітньої, творчої діяльності. Виконання студентами індивідуальних наукових робіт з подальшим представленням їх у формі презентацій сприяє розкриттю професійних якостей майбутнього лікаря. Адже наукове дослідження - це результат самостійного розроблення певної наукової проблеми студентом (під керівництвом викладача). Воно обов'язково містить результати власного пошуку, висновки і гіпотези. На кафедрі запроваджено підготовку студентами-гуртківцями окремих доповідей у вигляді мультимедійних презентацій з подальшим їх обговоренням на засіданнях студентського наукового гуртка. Це забезпечує можливість групової інтеракції та індивідуального вдосконалення дослідницьких вмінь студентів, а також навичок і вмінь проведення групових дискусій. Запропонована методика має великий потенціал, оскільки характеризується високою комунікативністю та передбачає висловлювання студентами своїх власних поглядів, активне включення у реальну дійсність, створює творчий підхід до організації своєї роботи. Досвідчені викладачі, відповідальні за роботу СНГ, розробляють тематику науково-дослідних робіт, проводять консультації, що сприяє узагальненню та систематизації отриманих результатів. Кращі студенти-гуртківці беруть участь у роботі студентських наукових конференцій. При цьому цікавими, науково значущими виявляються конференції, де беруть участь, виступають з доповідями та повідомленнями не лише студенти, але й аспіранти, молоді вчені, викладачі. Спільна робота, наукове співробітництво сприяють посиленню почуття відповідальності в науковому пошуку, розумінню місця та значення результатів власних досліджень у загальному контексті існуючої проблеми, визначення для студентів критеріїв оцінки наукової роботи, завдання на майбутнє. Результати досліджень апробуються у вигляді публікацій у періодичних виданнях та наукових збірниках, доповідях на наукових або науково-практичних конференціях, форумах, конгресах.

Важливо зазначити, що викладачами кафедри постійно проводиться активна робота із заохочення студентів до наукових досліджень з різних напрямків медичної науки (алергологія, імунологія, ревматологія, нефрологія, гастроентерологія). Засідання СНГ проводяться один раз у два тижні, у вільний від планових занять час у вигляді семінарських занять з обговоренням основних питань діагностики і лікування в клініці внутрішніх хвороб (застосування антибактеріальних препаратів в клінічній практиці, значення антигістамінної терапії, допоміжні методи діагностики захворювань бронхо-легеневої, серцево-судинної систем), клінічних оглядів пацієнтів з наступним детальним обговоренням тактики лікування. Викладачі кафедри читають лекції, присвячені актуальним питанням внутрішньої медицини з акцентуванням уваги на особливостях діагностики та лікування коморбідної патології, значенні предиктивного напрямку сучасної медицини. Окрім того, на засіданнях наукового гуртка проводяться обговорення проміжних та кінцевих результатів студентських наукових робіт. Одночасно студенти здобувають досвід вивчення та критичного аналізу наукової літератури.

НДРС пронизує систему підготовки майбутніх лікарів упродовж усього періоду навчання у вищому медичному

навчальному закладі і характеризується тісним системним міжпредметним взаємозв'язком, передбачає озброєння студентів методологією дослідницької роботи, сприяє не лише поглибленню і розширенню знань, а й збагачує світогляд студентської молоді, стимулює розвиток самостійності, творчого потенціалу, інтелектуальних здібностей кожної особистості. Важливою умовою, що визначає формування пізнавальної активності студентів, є використання нових форм роботи конференції - "круглих столів", "діалогів", знайомства з відкритими виставками та обговорення нових видань навчальної і науково-методичної літератури. Такі форми дають студенту змогу не лише доповісти про результати власної наукової роботи, але й взяти участь в обговоренні проблеми, яка його хвилює на якісно більш глибокому рівні, обмінятися думками з питань, що його цікавлять, з ведучими спеціалістами в цій сфері.

Активна участь в роботі наукових гуртків, студентських наукових товариств і конференцій дозволяє студентам розпочати повноцінну наукову діяльність, знайти однодумців, з якими можна порадитися і поділитися результатами своїх досліджень. Варто зазначити, що дослідною роботою займаються всі студенти ВНЗ. Так, написання рефератів, наукових робіт неможливе без проведення найпростіших досліджень. Студент, який займається науковою працею, відповідає тільки за себе; тільки від нього самого залежать тема досліджень, терміни виконання роботи, а так само і те, чи буде виконана робота взагалі. Загараючи свій особистий час, студент розвиває такі важливі для майбутнього дослідника якості, як творче мислення, відповідальність і вміння відстоювати свою точку зору. З боку викладача необхідні пильна увага і підтримка, без яких студент, не захоче (та й просто не зможе) займатися НДРС.

На кафедрі розроблені спеціальні форми заохочення студентів за успіхи в науково-дослідній роботі. Успішно виконана та оформлена згідно з встановленими вимогами науково-дослідна робота може бути зарахована в якості додаткових балів з дисципліни. Набуття досвіду НДРС з профільних дисциплін може започаткувати подальші серйозні наукові пошуки майбутнього спеціаліста, сприяє підготовці сучасного вченого.

Висновки

1. Застосування різних форм організації науково-дослідної роботи студентів сприяє створенню в університеті атмосфери творчості, а залучення студентів до наукових досліджень забезпечує активацію їх розумової діяльності, самовдосконалення та їх подальшу самореалізацію.
2. Студенти, які виконали самостійні наукові дослідження упродовж навчання на кафедрі, створюють резерв молодих науково-педагогічних кадрів.

Перспективи подальших досліджень полягають у використанні нових форм НДРС – дискусійні клуби, брейн-ринги тощо.

Література

1. Дзюба Н. Організація проведення пошукової та науково-дослідної роботи / Н. Дзюба // Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації. Випуск X. Немішаєве. НМЦ. – 2007. – С. 57–68.
2. Матушкин Н. НИРС как составляющая системы формирования компетенции специалиста / Н. Матушкин, И. Столбова, Т. Ульрих // Альма-матер. – 2007. – № 5. – С. 3–7.
3. Тимофеева Е.М. Научно-исследовательская работа студентов технических вузов / Е. М. Тимофеева, Н. П. Белик, А. С. Тимофеева // Фундаментальные исследования. – 2007. – № 12. – С. 462–463.
4. Чупрова Л. В. Научно-исследовательская работа студентов в образовательном процессе вуза / Л. В. Чупрова // Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб.: Реноме, 2012. – С. 380–383.

Одержано 26.01.2015 року.